

Utrikesdeklarationen 2002

**Regeringens deklaration vid 2002 års utrikespolitiska debatt i Riksdagen
onsdagen den 13 februari 2002.**

Det talande ordet gäller!

Fru talman!

Världen är rikare än någonsin. Ökad handel, ny teknik och vetenskapliga framsteg skapar tillväxt och nytt välbefinnande. Samtidigt lever mer än en miljard människor i extrem fattigdom. Hälften av dem är barn.

Världen rymmer fler demokratier än någonsin. Samtidigt upplever många att makten har förskjutits till det globala planet och blivit svårare att påverka.

Världen ger mer uppmärksamhet åt de mänskliga rättigheterna än någonsin. Samtidigt förtrycks människor jorden över för sin politiska eller religiösa tillhörighet, sitt kön eller etniska ursprung.

Varje dag sker övergrepp och orättvisor. Men samtidigt synliggör globaliseringen det som sker och ger oss ökade möjligheter att motverka det. För resultat krävs internationellt samarbete på politikens alla områden.

Vi vill bidra till en bättre värld. Våra krav på mänskliga rättigheter, demokrati och ekonomisk rättvisa grundas på alla människors lika värde.

En rättvisare värld behöver ett starkt FN

Förenta nationerna är den viktigaste globala aktören för rättvisa. Nobels fredspris är ett bevis på världsorganisationens trovärdighet och växande styrka.

FN:s millennieutvecklingsmål slår fast att fattigdomen skall halveras till år 2015.

Det kräver mer utvecklingssamarbete, rättvisare handel och reformer.

Det kräver ökade resurser. Därför samlas FN, Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF), Världshandelsorganisationen (WTO) och näringslivet i mars i Monterrey för att starta ett nytt samarbete.

Det kräver att vi stoppar hiv/aids som fortsätter att slå ut hela samhällen. FN har en central roll, bland annat genom UNAIDS där Sverige ingår i styrelsen.

Det kräver en hållbar utveckling, genom sociala, politiska, ekonomiska och ekologiska framsteg. Därför samlar FN världens ledare i Johannesburg i september för att ta ett samlat grepp om framtidsfrågorna.

Och det kräver en förstärkt dialog mellan nord och syd. Regeringen har inbjudit riksdagens partier och andra engagerade aktörer att bidra till arbetet. I mars lägger den parlamentariska utredningen Globkom fram förslag om en samlad svensk politik för global utveckling.

Sverige verkar också genom Europeiska unionen som är en stark kraft i arbetet för global rättvisa. Unionen står för mer än hälften av världens bistånd, och regeringen driver nu att alla medlemsländer skall lägga fast tidsplaner för när de skall nå FN:s mål om 0,7

procent av bruttonationalinkomsten till bistånd.

Sverige hör redan till de länder som satsar mest på utvecklingssamarbete, och biståndet fortsätter nu att växa på väg mot enprocentsmålet. Mellan år 2000 och 2004 ökar det med 50 procent, från 14 till 21 miljarder kronor.

En rättvisare värld bygger på demokrati och mänskliga rättigheter

Att främja demokrati och mänskliga rättigheter är centralt för Sverige och EU. Det handlar om att försvara alla människors lika värde.

I en tid av globaliserad ekonomi, information och rörlighet är uppgiften mer angelägen än någonsin. Dagens gränslösa marknad måste balanseras av gränslösa värden, byggda på demokrati och mänskliga rättigheter.

Så gott som alla länder ställer upp på dessa värden - på papperet. Men i praktiken ser vi hur människovärdet kränks och demokratin sätts på undantag. I en rad länder saknar halva befolkningen, kvinnorna, möjlighet att göra sin röst hörd.

När Sverige i år blir medlem av FN:s kommission för mänskliga rättigheter får vi ökade möjligheter att arbeta för demokrati liksom religions- och åsiktsfrihet. Vi skall också försvara kvinnors, barns och funktionshindrades rättigheter och bekämpa dödsstraff, tortyr, människohandel och rasism.

Barnen är de mest utsatta. Därför är barnets rättigheter en central del av regeringens arbete. Vi arbetar för att utrota den avskyvärda sedvänjan att könsstympa flickor. Sverige är drivande bakom FN:s barntoppmöte i maj där regeringen kommer att lägga särskild vikt vid barn som lever i krigszoner, är på flykt, är drabbade av hiv/aids eller utsatta för sexuell eller annan exploatering. Vi har drivit fram ett förbud mot att barn under 18 år skall kunna tvångsrekryteras eller lejas för strid. Regeringen kommer också att lämna en skrivelse till riksdagen om hur barnets rättigheter skall präglade biståndet.

Sverige arbetar aktivt för att bekämpa människohandel. Världens regeringar måste samverka för att få slut på denna grova kränkning av människors värdighet och rättigheter. Regeringen skall utarbeta en strategi för hur vi skall bidra till kampen genom vårt bistånd.

Vi vill skapa bättre skydd för människor i konflikter. Detta förutsätter samverkan mellan den humanitära rätten, de mänskliga rättigheterna och den internationella flyktingrätten. För detta krävs också ett nära samarbete mellan de humanitära organen.

Regeringen har tagit initiativ till ett totalförbud mot dödsstraff inom ramen för Europarådet. Beslut tas förhoppningsvis redan i vår. Allt fler länder avskaffar dödsstraffet, men tyvärr fortsätter en rad stater att använda detta omänskliga straff. Hit hör Kina, Saudiarabien, USA, Iran och Irak. Det är oacceptabelt. Dödsstraff kränker rätten till liv och hör inte hemma i en modern rättsordning.

Sverige stärker nu ytterligare sitt arbete för de mänskliga rättigheterna. Regeringen har antagit en nationell handlingsplan och i vår öppnar Regeringskansliet en hemsida där vi skall presentera nationell och internationell information, och möjliggöra debatt om de mänskliga rättigheterna.

En rättvisare värld bygger på en öppnare världshandel

Världshandeln behöver nya, rättvisa spelregler. Annars gynnas de starka på de svagas bekostnad. Därför har EU beslutat att ge världens 49 fattigaste länder tullfrihet på alla varor utom vapen. Därför välkomnar vi att den nya WTO-rundan skall genomsyras av u-

ländernas behov, i enlighet med den agenda som alla WTO-länder enades om i höstas. U-länderna är särskilt beroende av ett genombrott på jordbruks- och livsmedelsområdet där deras export begränsas av höga tullar. EU måste bidra genom att reformera sin jordbrukspolitik.

Den nya WTO-rundan gynnar inte bara u-länderna utan även EU:s inre marknad, Östersjöområdet och Sverige. Med friare handelsströmmar, fler investeringar, bättre exportmöjligheter och billigare import får vi ökad tillväxt och sysselsättning här hemma. WTO-rundan ökar också möjligheterna att styra globaliseringen, tack vare att miljöfrågor nu för första gången tas upp i handelsförhandlingar.

Världshandelsorganisationen växer snabbt. Kinas medlemskap är särskilt viktigt och bidrar förhoppningsvis till ökad öppenhet i landet. Regeringen verkar för att även Ryssland skall kunna bli medlem så snart som möjligt.

Näringslivet har en viktig roll i det internationella arbetet för en rättvis och hållbar utveckling. Därför har regeringen bjudit in svenska företag till ett samarbete kring näringslivets sociala och ekologiska ansvar. Med detta vill vi engagera företagen i ett partnerskap för mänskliga rättigheter och god miljö.

En rättvisare värld förutsätter en stärkt internationell rättsordning

De fruktansvärda terroristdåden den 11 september tydliggjorde hur sårbart det öppna samhället är och vilka hot som kan riktas mot oss alla. Det är därför självklart för Sverige och EU att med kraft delta i kampen mot internationell terrorism. Den gemensamma kampen visar på styrkan i ett samordnat handlande, men också hur vi brustit i vårt tidigare arbete.

Behovet av att agera snabbt får inte medföra att den enskildes rätt kränks. Sanktioner mot individer måste baseras på fakta och möjliggöra omprövning. Sverige har drivit igenom ökad rättssäkerhet i EU:s tillämpning av sanktioner och verkar nu för motsvarande förändringar i FN:s sanktionssystem. Regeringen har också tagit initiativ till en internationell översyn av sanktionsinstrumentet som skall utmyнна i förslag om hur sanktioner bör genomföras, övervakas och göras mer rättssäkra.

Sverige välkomnar att den internationella brottmålsdomstolen inrättas senare i år. Med den får vi en permanent och banbrytande domstol som kan behandla krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten.

Regeringen stödjer FN:s domstolar för Rwanda och det forna Jugoslavien, och hoppas att domstolen i Sierra Leone snart skall kunna etableras.

Det är bra att fler länder själva tar itu med sitt förflutna. Krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten måste bestraffas. Det är nödvändigt för att värna rättssamhället, förhindra nya dåd och underlätta försoning.

En rättvisare värld gynnas av ett större EU

Europeiska unionen tar i år ett historiskt steg, när utvidgningsförhandlingarna med de flesta av kandidatländerna avslutas. Ytterst handlar det om att befästa grunden för fred och demokrati, välstånd och fri rörlighet i Europa. Samtidigt måste vi vara vaksamma mot de främlingsfientliga krafter som gör sig gällande och som vill stänga Europa mot omvärlden. EU skall stå för öppenhet och solidaritet. Som ett led i detta verkar vi för en harmonisering av migrationspolitiken på asylrättens och humanitetens grund.

Utvidgningen förblir Sveriges främsta prioritering i EU-arbetet. Vi stödjer kandidatländerna i deras anpassning till EU-kraven och räknar med att kunna hälsa de

första nya medlemmarna välkomna år 2004. Det är ett konkret resultat av Sveriges ordförandeskap och toppmötet i Göteborg.

Europeiska unionen är stadd i förvandling. Om några år kommer medlemskretsen att nära nog fördubblas och den inre marknaden att växa med mer än 100 miljoner människor. Euron innebär en annan stor förändring. Det svenska folket skall ta ställning till valutaunionen i en folkomröstning.

Utvidgningen ökar behovet av debatt om EU:s framtida utveckling. Det gäller att enas om vad vi vill att unionen skall göra och finna former för att EU skall kunna fungera smidigt även med 25-30 medlemmar. Diskussionen kommer inledningsvis att föras inom ett så kallat konvent, men måste bli mycket bredare än så. Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté för att stimulera debatten i Sverige.

Sverige bygger nu vidare på det goda samarbete som vi utvecklade med kandidatländerna under ordförandeskapet. Vi har många gemensamma intressen att samverka kring i en större union.

Det nordiska samarbetet fortsätter att utvecklas och har fått ny dynamik genom att de baltiska länderna numera deltar. De nordiska länderna förstärker också sitt samarbete inom EU.

Vi måste även öka kontakterna med EU:s nya grannar. Vi har inlett ett nytt samarbetsprogram med Central- och Östeuropa och vill fördjupa dialogen mellan EU och Ryssland. Ett viktigt bidrag är att öka Rysslands möjligheter till ekonomisk integration och handelsutbyte genom harmonisering och minskade handelshinder. Samtidigt måste vi ställa krav. Ryssland måste värna den fria opinionsbildningen och respektera de mänskliga rättigheterna och den humanitära rätten – också i Tjetjenien.

Som ett led i vårt samarbete med Ryssland inrättar Sverige senare i år ett generalkonsulat i Kaliningrad, som är en region av stor betydelse för hela närområdet. En annan viktig region är nordvästra Ryssland, där vi kommer att bidra till ökad kärnsäkerhet så snart det nödvändiga avtalet har undertecknats.

Solidaritet och samverkan skapar säkerhet, för stater och individer

För Sverige är det särskilt viktigt att stärka säkerheten och samarbetet i vårt närområde. Vi deltar aktivt i Barents- och Östersjösamarbetet, bidrar till EU:s Nordliga dimension och prioriterar integrationen mellan de nordiska och baltiska länderna, med särskilda insatser i Öresundsregionen. Vi stödjer att Estland, Lettland och Litauen skall kunna förverkliga sina säkerhetspolitiska mål och bli medlemmar av EU och Nato. Vi fortsätter att bidra till Östersjöländernas säkerhet i bred bemärkelse. Det säkerhetsfrämjande samarbetet är en hörnsten i svensk Östersjöpolitik.

EU och Nato utgör, tillsammans med Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, grundvalarna för Europas säkerhetsarkitektur. USA:s engagemang för Europa förblir också centralt.

Sveriges säkerhetspolitik syftar till att bevara fred och självständighet för vårt land, bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde, samt stärka internationell fred och säkerhet.

Sverige är militärt alliansfritt. Denna säkerhetspolitiska linje, med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl.

För framtiden är det tydligare än någonsin att säkerhet är mer än avsaknad av militära konflikter. Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder. På det globala planet är det främsta uttrycket för detta

vårt stöd till Förenta nationerna. Genom vårt medlemskap i den Europeiska unionen deltar vi i en solidarisk gemenskap vars främsta syfte är att förhindra krig på den europeiska kontinenten.

En betryggande försvarsförmåga är en central del av svensk säkerhetspolitik. Sverige verkar aktivt för att främja nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Som EU-ordförande arbetade regeringen för ökad samordning mellan EU och FN inom konfliktförebyggande, krishantering och vid regionala kriser.

Unionen har stor potential att bidra, inte minst på det förebyggande området där EU kan utnyttja sin bredd. Sverige fortsätter att engagera sig i det konfliktförebyggande arbetet. I sommar står vi värd för en EU-konferens som skall stärka samarbetet mellan EU, FN och andra konfliktförebyggande aktörer i Europa.

EU är nu redo att genomföra viss krishantering. Därmed har unionen fått ännu ett verktyg för att främja fred och säkerhet. Under nästa år skall EU kunna ställa upp med upp till 60 000 militärer och 5000 poliser för internationella insatser. Samtidigt bygger vi upp vår förmåga att bistå krisdrabbade länder inom civil förvaltning, rättsväsende och räddningstjänst.

EU:s stärkta kapacitet ökar omvärldens förväntningar på att vi skall bidra till att förebygga och lösa konflikter. Vi har ett politiskt ansvar att försöka infria dessa förväntningar. EU bör ställa sina resurser till FN:s förfogande. Unionen bör bland annat kunna sända trupp till en krishärd inom 30 dagar och överbrygga den tid det tar för ordinarie FN-trupp att komma på plats. Detta skulle motsvara den snabbbrörliga kapacitet som Kofi Annan har efterlyst.

Globala hot måste mötas med globala lösningar

Vårt mål är en värld utan massförstörelsevapen. Avtalen mot biologiska vapen, kemiska vapen och kärnvapenspridning måste stärkas, efterlevnaden garanteras och den universella anslutningen främjas.

Kärnvapenstaterna har förbundit sig att skrota sina arsenaler. En handlingsplan i 13 steg för kärnvapennedrustning är antagen. Nu måste den genomföras. Det skall vi verka för när Sverige i vår leder FN:s förhandlingar om att stärka avtalet om icke-spridning av kärnvapen. Regeringen skall också driva på processen med hjälp av Ny Agenda-koalitionen.

Kärnvapennedrustningen måste göras oåterkallelig. Regeringen välkomnar att utrikesminister Colin Powell nu har aviserat ett juridiskt bindande avtal om kraftiga neddragningar i USA:s och Rysslands strategiska kärnvapenarsenaler. Ett logiskt nästa steg vore att reducera antalet taktiska kärnvapen.

Det är beklagligt att USA ensidigt har sagt upp ABM-avtalet, och går vidare med sina planer på ett missilförsvar. Det riskerar att leda till en ny kapprustning. Det är samtidigt oacceptabelt att Kina använder USA:s planer som motivering för kärnvapenupprustning och för att blockera framsteg på nedrustningsområdet. USA måste nu fortsätta sina konsultationer och sträva efter en lösning som bidrar positivt till nedrustnings- och icke-spridningsarbetet.

Indien och Pakistan bör följa säkerhetsrådets beslut, upphöra med missiltest och snarast underteckna provstoppsavtalet.

Lätta vapen skördar dagligen offer, både i väpnade konflikter och till följd av brottslighet. Sverige och EU verkar för att vapen samlas in och förstörs i särskilt utsatta länder. Den

illegala handeln med lätta vapen måste stoppas.

Sverige fortsätter att verka för en strikt kontroll av handeln med krigsmateriel och produkter som kan användas för att framställa massförstörelsevapen. Det är ett viktigt bidrag till den globala säkerheten.

Sveriges utrikespolitik bygger på engagemang och dialog

Hela världen har förenats i kampen mot terrorismen. Samtidigt ser vi också spänningar mellan nord och syd, mellan väst och den muslimska världen.

För att stärka dialogen mellan Europa och de muslimska länderna vill Sverige och Spanien öka EU:s samarbete med partnerskapsländerna kring Medelhavet.

Fokus ligger på ungdomsutbyte, media och information. En handlingsplan skall antas i april. Alexandriainstitutet och centret i Istanbul bidrar ytterligare till Sveriges dialog med Medelhavsländerna. I ett bredare samarbete, med både Mellanöstern och Asien, vill regeringen fördjupa sina kontakter med muslimska kvinnor och kvinnogrupper. Regeringen vill även stimulera dialogen här hemma. Därför kommer vi i vår att distribuera en bok till alla gymnasieskolor och ungdomsorganisationer, i syfte att väcka diskussion och eftertanke.

Fredsprocessen i Mellanöstern har avstannat. Vi ser åter att våld bara föder våld. Israel ödelägger palestinska hem, genomför utomrättsliga avrättningar och stärker sin ockupation medan palestinska självmordsbombare sprider skräck i det israeliska samhället. Oskyldiga liv skördas på bägge sidor. Förhandlingar baserade på folkrätten är den enda vägen ut ur detta kaos. Parterna måste återuppta samtalen om genomförande av Mitchellrapporten. Målet är ett slut på ockupationen, ett stopp för terrorhandlingarna, upprättandet av en demokratisk palestinsk stat och fredlig samexistens mellan Israel och Palestina. Den palestinska myndigheten och dess valde president behövs för att det skall vara möjligt att nå en fredlig lösning. EU och Sverige står beredda att hjälpa till.

Sverige är en aktiv part i den stora hjälpinsats som nu görs i Afghanistan. Nu, mer än någonsin, behöver landet vår hjälp. Därför satsar regeringen upp till en miljard kronor under de närmaste tre åren. Vi ger hög prioritet åt kvinnorna och barnen som har lidit mest av den långa konflikten och talibanregimens förtryck. Svenska Afghanistankommittén gör här ovärderliga insatser. Sverige var också snabbt på plats i den internationella säkerhetsstyrkan. Att öka säkerheten är en förutsättning för att kunna bygga upp det sargade landet, och göra det möjligt för flyktingar att återvända hem.

De många svenskar som deltar i civila och militära insatser i Afghanistan, och på andra ställen i världen, gör ett viktigt arbete för den globala freden och säkerheten, och för Sverige.

Vårt engagemang för västra Balkan består. Vi bidrar till återuppbyggnaden av alla regionens länder, engagerar oss i stabilitetspaktens arbete och deltar med en bataljon i den internationella styrkan i Kosovo, liksom med mindre förband i Bosnien. Med EU:s stöd går regionen mot samarbete och europeisk integration, men hotas samtidigt av fortsatta etniska spänningar. Vi stödjer dialogen för att förnya den jugoslaviska federationen och öka det regionala samarbetet. För långsiktig försoning är det fundamentalt att alla länderna fullt ut samarbetar med FN:s krigsförbrytartribunal.

Vi måste fortsätta att stärka relationerna med Afrika och stödja de stater som tillsammans strävar efter demokrati, god samhällsstyrning och hållbar utveckling. Detta är kärnan i kontinentens eget initiativ för nytt partnerskap, NEPAD. Denna gemensamma värdegrund var huvudtemat när afrikanska och nordiska utrikesministrar möttes i

Stockholm i januari. I Zimbabwe går utvecklingen åt motsatt håll. Vi måste reagera mot detta och stödja de krafter som arbetar för demokrati.

I Colombia fortsätter den väpnade konflikten att skörda civila offer. Sverige deltar i försöken att hålla fredsprocessen levande. Vi hoppas att samtalen mellan Colombias regering och FARC-gerillan skall resultera i vapenvila senare i vår.

Sverige och EU stödjer fortsatt arbete för fred och försoning på den koreanska halvön.

Östtimor blir den 20 maj årtusendets första nya självständiga stat. Landets utveckling mot demokrati och självständighet är en framgång för FN, och visar att engagemang ger resultat.

Sveriges breda internationella arbete kräver inte bara engagemang, utan även resurser, och resurser på rätt ställe. I en värld som ständigt förändras måste utrikesförvaltningen alltid vara beredd att anpassa sig, inom den ram som har överenskommit. Förutom att öppna ett generalkonsulat i Kaliningrad förbereder vi nu etablering av ambassader i Slovakien och Vitryssland. Parallellt med det intensifierar vi vårt arbete med att främja svenska ekonomiska intressen, och därigenom tillväxt och sysselsättning i Sverige. Fram till år 2004 ökar regeringen anslagen för handels- och investeringsfrämjande med 150 miljoner kronor. Som ett led i satsningen planerar vi att öppna ett generalkonsulat i Kanton för att kunna göra särskilda insatser på den sydkinesiska marknaden. Det nya kreativa Sverige är ett slagkraftigt varumärke.

Fru talman!

Vårt gemensamma ansvar för framtiden har aldrig varit tydligare än idag. Med globaliseringen suddas gränserna mellan inrikes- och utrikespolitik ut. Också rättvisa, mänskliga rättigheter, demokrati och hållbar utveckling måste globaliseras. Vi måste verka för samma värden i Sverige, EU och hela världen.

I år har vi många tillfällen att intensifiera vårt arbete för global rättvisa. Vi skall utnyttja världskonferenserna, de nya förhandlingarna inom WTO och medlemskapet i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

Tillsammans kan vi åstadkomma förändring. Rättvisa och utveckling var bärande i byggandet av Välfärdssverige. Rättvisa och utveckling kan bära också ett globalt välfärdsbygge. Rättvisa och utveckling tillhör alla.